

Pieni hallintotuomioistuin- sanasto

taltio
täydennys
vastaselitys
suullinen tiedoksianto
saantitodistus
oikeusneuvos
päätöksen kierto
selitys
selvitys
tarkastus
välitoimet
selvittäminen viran puolesta
vastaanottotodistus
esittely
jaosto
lainvoimaisuustodistus
katselmus
lähetemenettely
lupalakimies
väliaikais määräys
osapuoli
asesessori
oikeushenkilö
notaari
oikaisuvaatimus
ylimääräinen muutoksenhaku
äänestys
välipäätös
vireilletulo
virallisperiaate
valitusosoitus
vastapuoli
vastine
valituslupa
valituskielto
täytäntöönpanokelpoisuus
valitus
vaatimus
valituskelpoinen
täytäntöönpano
täysistunto
tuomiopiiri
todistelu
toimivalta
salassapito
tiedoksianto
toimituskirja
raueta
saantitodistus
suullinen
käsittely
presidentti
ratkaisupakko
ratkaisu
päätös
prejudikaatti
purku
pääasiaratkaisu
plenum
oikeusturva
prosessinedellytys
perustevalitus
oikaisuviranomaisen
oikeusapu
muutoksenhaku
esittelijä
istunto
oikeudenkäyntiavustaja
lainvoimaisuus
esittely
kuuleminen
kumota
lausunto
oikaisu
erityistuomioistuin
kunnallisvalitus
kirjallinen
menettely
ennakkotapaus
jatkovalitus
julkisuuslaki
katselmus
ennakkopäätös
hallinto
julkinen oikeusavustaja
alueellinen hallinto-oikeus
jääviys
itse-oikaisu
asianosainen
hallinto-oikeusprosessi
asiamies
haaste
hylätä
haastetiedoksianto
antopäivä
hallintovalitus
hakija
hakemus
hallintokantelu

SINULLA ON OIKEUS.

Sisällys

	Miksi Pieni hallintotuomioistuin- sanasto on tehty?	3
HAO	Sanastossa käytetyt lyhenteet	5
	Yleistä tuomioistuimista	6
	Kaaviot	12
	Kaavio I Suomen tuomioistuinjärjestelmä	13
	Kaavio II Hallintotuomioistuimet takaavat kansalaisten oikeusturvaa	14
	Kaavio III Asian käsittelyn vaiheet hallintotuomioistuimissa	16
ABC	Termit	22

Kansi, ulkoasu ja taitto: Samurai Media

Paino-Kaarina Oy
Kaarina 2020

Miksi Pieni hallintotuomioistuinsanasto on tehty?

Viranomaisten hallintoasioissa käyttämä kieli erikoistermeineen tuntuu usein vaikealta. Tuomioistuimissa käytettävä lakikieli on tietyn ammattiryhmän erikoiskieltä, jota ulkopuolisen on vaikea ymmärtää. Ei ole ihme, jos hallintokieli yhdistettynä lakikieleen ja alan termeihin tuntuu monesti käsittämättömältä. Arjen, hallinnon ja tuomioistuinten terminologiat eivät kohtaa.

Hallintotuomioistuimissa on mietitty jo pitkään helppolukuisen sanaston laatimista niin, että yleisimmät väärinkäsitykset saataisiin oioittua ja ymmärrettävyyttä lisättyä.

Tarkoitus

Pienen hallintotuomioistuinsanaston tarkoituksena on esitellä mahdollisimman yksinkertaisesti suomalaista oikeusjärjestelmää ja erityisesti hallintotuomioistuinten toimintaa. Tämän sanaston avulla pyritään valottamaan, miksi meillä on hallintotuomioistuimia, mikä niiden tehtävä on, ja miksi on tärkeää, että viranomaisen tekemästä päätöksestä voi valittaa.

Sanastossa esitellään hallintotuomioistuimissa käytettävää ammattikieltä ja tuomioistuimissa noudatettavia käytäntöjä. Sanastoon on valittu yleisimpiä termejä ja niille mahdollisimman yksinkertaisia selityksiä. Pyrittäessä yksinkertaisuuteen termien selityksissä on jouduttu jonkin verran oikomaan juridisia mutkia.

Tämä sanasto on tarkoitettu maallikoille, toimittajille sekä kaikille hallintotuomioistuinten ja viranomaisten toiminnasta kiinnostuneille. Tarkoituksena on esitellä mahdollisimman selkeästi sitä, miten asia hallintotuomioistuimessa etenee.

Varsinaisen oikeudenkäyntiprosessin ohjeeksi Pieni hallintotuomioistuinsanasto ei kuitenkaan käy. Tarkempaa ja täsmällisempää tietoa valittamisesta sekä asioinnista hallintotuomioistuimissa saa esimerkiksi oikeus.fi -sivustolta.

Sanaston tekijät ovat käyttäneet suuntaa-antavina lähteinä useita valtioneuvoston termipankin Valterin sanastoja, joiden pohjalta termejä on pyritty kansantajuistamaan. Sanastoa laadittaessa on otettu huomioon vuoden 2020 alussa voimaan tullut laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Sanaston tekijät ovat tutustuneet myös hallinto-oikeutta käsittelevään kirjallisuuteen ja muihin sanastoihin.

4

Pieni hallintotuomioistuinsanasto on laadittu yhteistyössä Helsingin hallinto-oikeuden, Hämeenlinnan hallinto-oikeuden, Itä-Suomen hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden viestintähenkilöiden kesken. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan työelämäprofessori Ari Mölsä opiskelijoidensa kanssa on ollut tässä työssä korvaamattomana apuna.

Toivottavasti Pieni hallintotuomioistuinsanasto herättää kiinnostusta ja parhaimmillaan innostusta asioihin, jotka saattavat koskettaa meitä kaikkia.

Sanastossa käytetyt lyhenteet

EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
EU	Euroopan unioni
EUT	Euroopan unionin tuomioistuin
HAO	hallinto-oikeus
HO	hovioikeus
KHO	korkein hallinto-oikeus
KKO	korkein oikeus
KO	käräjäoikeus
MAO	markkinaoikeus
TT	työtuomioistuin
VAKO	vakuutusoikeus
VO	valtakunnanoikeus

Yleistä tuomioistuimista

6

Vallan kolmijako

Yhteiskuntien demokraattiset järjestelmät perustuvat niin kutsuttuun valtiovallan kolmijako-oppiin. Yleisillä vaaleilla valittu eduskunta säätää lait, valtioneuvosto toimeenpanee ne, ja riippumattomat tuomioistuimet ratkaisevat yksittäistapauksissa, onko asiassa toimittu lainmukaisesti eli käyttävät tuomiovaltaa.

Lainsäädäntö- ja toimeenpanovallasta riippumattomat ja itsenäiset tuomioistuimet takaavat toimivan oikeusturvan yhteiskunnassa ja estävät vallan väärinkäyttämisen.

Kaksi tuomioistuinlinjaa

Suomessa on kaksilinjainen tuomioistuinjärjestelmä, johon kuuluvat hallintotuomioistuimet ja yleiset tuomioistuimet.

Hallintotuomioistuimet käsittelevät viranomaisten päätöksiin kohdistuvia valituksia. Hallintotuomioistujia ovat yleiset alueelliset hallinto-oikeudet (HAO) ja korkein hallinto-oikeus (KHO).

Yleisissä tuomioistuimissa käsitellään rikos- ja riita-asioita. Yleisiä tuomioistujia ovat käräjäoikeudet (KO), hovioikeudet (HO) ja korkein oikeus (KKO).

Näiden lisäksi on tiettyihin asioihin erikoistuneita erityistuomioistujia, joita ovat markkinaoikeus (MAO), työtuomioistuin (TT) ja vakuutus oikeus (VAKO) sekä valtakunnanoikeus (VO).

Hallintotuomioistuimet

Hallintotuomioistuinten tehtävänä on käsitellä ja ratkaista muun muassa hallinto-oikeudellisia valituksia ja hallintoriita-asioita. Hallintoasioissa oikeudenkäynnin osapuolena on viranomainen tai muu julkinen tai julkista valtaa käyttävä taho.

Hallintotuomioistuinlinjassa ensimmäisenä oikeusasteena ovat alueelliset hallinto-oikeudet (HAO): Helsingin, Hämeenlinnan, Itä-Suomen, Pohjois-Suomen, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet. Lisäksi Ahvenanmaalla on oma hallintotuomioistuimensa. Jokainen hallinto-oikeus käsittelee ensimmäisenä oikeusasteena oman alueensa eli tuomiopiirinsä viranomaisten päätöksiä koskevia valituksia.

Tiettyjen asioiden käsittely on kuitenkin keskitetty määrättyihin hallinto-oikeuksiin. Helsingin, Itä-Suomen, Pohjois-Suomen ja Turun hallinto-oikeudet käsittelevät turvapaikkapäätöksiin liittyviä valituksia. Helsingin hallinto-oikeus ratkaisee myös tulleihin ja arvonnalisäverotukseen liittyviä kysymyksiä koko maan osalta. Hämeenlinnan hallinto-oikeus on ensimmäinen valitusaste EU:n rakennerahastojen tukitoimia koskeissa maaseutuelinkeinoasioissa, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus poronhoitoon liittyvissä kysymyksissä ja Vaasan hallinto-oikeus ympäristö- ja vesioikeudellisissa kysymyksissä koko maan osalta.

8

Hallinto-oikeuksien päätöksiin voi hakea muutosta korkeimmasta hallinto-oikeudesta (KHO), jos korkein hallinto-oikeus myöntää asiassa valitusluvan. Lisäksi joidenkin viranomaisten päätöksistä voi valittaa suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Euroopan unionin tuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin

Euroopan unionin tuomioistuin (EUT) ratkaisee yksittäistapauksissa, miten EU:n lainsäädäntöä tulkitaan ja sovelletaan yhdenmukaisesti kaikissa jäsenmaissa. Näin se varmistaa, että unionin jäsenvaltiot ja toimielimet hoitavat lainmukaiset tehtävänsä. Euroopan unionin tuomioistuin käsittää unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen.

Suomen tuomioistuinten tulee tarvittaessa pyytää vireillä olevassa asiassa Euroopan unionin tuomio-

istuimelta EU-lainsäädännön tulkintaa koskevaa ennakkoratkaisua. Ennakkoratkaisu sitoo kysymyksen esittänyttä kansallista tuomioistuinta sen ratkaistessa vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen tuomio sitoo myös muita kansallisia tuomioistuimia niiden käsitellessä samaa oikeuskysymystä. Kansallisen lainsäädännön ja sen tulkinnan tulee olla linjassa EU:n lainsäädännön kanssa.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) ratkaisee yksittäistapauksissa, onko Euroopan ihmisoikeussopimusta noudatettu. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen voivat valittaa yksityiset henkilöt, ryhmät tai kansalaisjärjestöt, jotka katsovat ihmisoikeussopimuksen mukaisia oikeuksiaan loukatun. EIT:ssa osapuolina ovat aina valtio ja yksityinen valittaja.

Euroopan unionin tuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin eivät voi muuttaa tai kumota kansallisten viranomaisten tai tuomioistuinten päätöksiä.

Hallintotuomioistuimissa käsiteltävät asiat

Hallintotuomioistuimissa käsitellään yksityisten ihmisten ja yhteisöjen valituksia viranomaisten tekemistä päätöksistä. Näiden lisäksi hallinto-oikeudet käsittelevät myös hallintoriita-, hakemus- ja alistusasioita.

Hallintotuomioistuimissa käsiteltävät asiat liittyvät olennaisesti ihmisten elämään tai yhteisöjen toimintaan. Käsiteltävien asioiden pääryhmiä ovat valtio-oikeus ja yleishallinto, itsehallinto, ulkomaalaisasiat, rakentaminen, ympäristö, sosiaali- ja terveydenhuolto, taloudellinen toiminta, liikenne ja viestintä sekä verot.

Valitusasian eteneminen vireilletulosta ratkaisuun

Viranomaisen tekemästä päätöksestä voi yleensä tehdä valituksen suoraan hallinto-oikeuteen. Joissakin asioissa ratkaisuun tyytymättömän on kuitenkin ensin vaadittava päätöksen oikaisemista päätöksen tehneeltä viranomaiselta. Esimerkiksi veroasioissa, kunnallisasioissa sekä erilaisia maksuja ja korvauksia koskevilla asioilla tehdään ensin oikaisuvaatimus. Oikaisumenettelyssä saadusta päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen. Viranomaisen tulee ilmoittaa päätöksensä yhteydessä, mihin ja miten päätöksestä voi valittaa.

Hallinto-oikeuden pitää ottaa kantaa valituksessa esitettyihin vaatimuksiin. Hallinto-oikeuden on huolehdittava siitä, että asia selvitetään, ja annettava siihen ratkaisu. Tarvittaessa hallinto-oikeus pyytää selvityksiä, lisäperusteluja ja täsmennyksiä sekä asianosaiselta että päätöksen tehneeltä viranomaiselta siinä laajuudessa kuin käsittelyn tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus ja asian laatu vaativat.

Hallinto-oikeus pyytää päätöksen tehneeltä viranomaiselta lausunnon asiasta. Hallinto-oikeus lähettää lausunnon ja asiaan liittyvät asiakirjat asianosaiselle, jotta hän voi halutessaan antaa vielä oman vastaselityksensä eli vastineensa ja mahdollista lisäselvitystä asiaan. Asian käsittely hallintotuomioistuimessa on pääasiassa kirjallista. Tarvittaessa hallinto-oikeus järjestää suullisen käsittelyn tai katselmuksen lisäselvityksen saamiseksi.

Asia ratkaistaan oikeuden istunnossa. Alueellinen hallinto-oikeus on yleensä päätösvaltainen kolmen tuomarin ja korkein hallinto-oikeus viiden tuomarin ratkaisukokoonpanossa. Asia voidaan myös ratkaista joko suppeammassa tai laajemmassa ratkaisukokoonpanossa. Joidenkin asioiden käsittelyyn ja päätöksen tekoon osallistuu asiantuntijajäseniä. Hallintotuomioistuimet antavat päätöksensä aina kirjallisena.

Hallinto-oikeuden päätökseen voi hakea valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan, asia ratkaistaan yleensä samalla kertaa, kun valituslupa myönnetään. Korkeimman hallinto-oikeuden päätös on lopullinen eikä siitä voi valittaa. Jos korkein hallinto-oikeus ei myönnä valituslupaa, hallinto-oikeuden ratkaisu jää voimaan eli saa lainvoiman.

Hallintotuomioistuimen päätöstä ei kutsuta tuomioksi kuten yleisissä tuomioistuimissa. Päätöksessään tuomioistuin voi joko hyväksyä tai hylätä valituksen. Alemman viranomaisen päätös voidaan jättää voimaan, muuttaa kokonaan tai osittain, tai kumota. Kumotessaan päätöksen hallintotuomioistuin tietyissä tapauksissa palauttaa asian viranomaiselle tai alemmalle oikeusasteelle uutta käsittelyä varten.

✓ Virat ja tehtävät

Korkeinta hallinto-oikeutta johtaa korkeimman hallinto-oikeuden presidentti. Muuta lainkäyttöhenkilökuntaa korkeimmassa hallinto-oikeudessa ovat tuomarit (oikeusneuvokset) sekä esittelijät (esittelijäneuvokset ja oikeussihteerit).

Muita hallintotuomioistuuksia johtavat ylituomarit. Lisäksi hallinto-oikeudessa lainkäyttöhenkilökuntaan kuuluvat hallinto-oikeustuomarit, hallinto-oikeuden esittelijät ja hallinto-oikeuksien esittelevät notaarit, jotka voivat toimia esittelijöinä tietyissä asiaryhmissä. Hallinto-oikeudessa myös tuomari voi toimia asian esittelijänä. Esittelijät valmistelevat asiat ja tekevät ratkaisukokoonpanolle ehdotuksen siitä, miten asia tulee ratkaista. Hallinto-oikeuksissa voi olla myös asesoreita ja käräjänotaareita.

Tuomioistuimissa on myös hallinnollista henkilökuntaa, joka tukee tuomioistuimen lainkäyttötoimintaa.

Kaaviot

Suomen tuomioistuinjärjestelmä

Kaavio II

Hallintotuomioistuimet
takaavat kansalaisten
oikeusturvaa

Korkein hallinto-oikeus

ratkaisee noin

6000

asiaa vuosittain.

Hallinto- ja erityistuomioistuimet

ratkaisevat noin

30 000

asiaa vuosittain.

Eri viranomaiset

tekevät arviolta

20-30 miljoonaa

hallinnollista päätöstä vuosittain.

•→• Kaavio III

Asian käsittelyn vaiheet
hallintotuomioistuimissa

Hallintoviranomaiset

Viranomaisen päätös


```
graph TD; A[Viranomaisen päätös] --- B[ ]; A -.- C[ ]; C -.- D[ ]
```



```
graph TD; A[Oikaisuvaatimus] --> B[Viranomaisen päätös oikaisuvaatimukseen]; B --> C[Kirjallinen muutoksenhaku tuomioistuimeen];
```

Oikaisuvaatimus

**Viranomaisen
päätös
oikaisuvaatimukseen**

**Kirjallinen
muutoksenhaku
tuomioistuimeen**

Alueelliset hallinto-oikeudet

Prosessinedellytysten tutkiminen

Tuomioistuin selvittää, onko ko. tuomioistuin oikea taho käsittelemään valitusta, saako kyseisestä asiasta valittaa, onko valituksen tehneellä oikeus valittaa ja onko valitus tullut ajoissa vireille.

1

2

3

4

5

6

Oikeudenkäyntimenettely

Asiaan liittyvän selvityksen hankkiminen ja osapuolten kuuleminen.

Asian ratkaiseminen ja päätöksen antaminen

Kirjallinen muutoksenhaku
(esim. valitus)
viranomaisen tekemästä
päätöksestä.

Viranomaisen lausunto
valituksen kohteena olevasta
asiasta.

Asianosaisille
mahdollisuus kommentoida
viranomaisen antamaa
lausuntoa.

Tarvittaessa lisäselvitystä
asiaan, katselmus tai
suullinen käsittely asian
ratkaisemiseksi.

Asian ratkaiseminen
Esittelijä laatii
ratkaisuehdotuksen, jota
muu ratkaisukokoonpano
kommentoi. Asia
ratkaistaan kokoonpanon
istunnossa.

Päätös asiassa
annetaan kirjallisena.

Korkein hallinto-oikeus

Prosessinedellytysten tutkiminen

Tuomioistuin selvittää, onko ko. tuomioistuin oikea taho käsittelemään valitusta, saako kyseisestä asiasta valittaa, onko valituksen tehneellä oikeus valittaa ja onko valitus tullut ajoissa vireille.

1

2

Oikeudenkäyntimenettely

Asiaan liittyvän selvityksen hankkiminen ja osapuolten kuuleminen.

3

Asian ratkaiseminen ja päätöksen antaminen

4

Valitusluvan hakeminen
korkeimmasta hallinto-
oikeudesta.

Alueellinen hallinto-oikeus
toimittaa asiaan liittyvän
oikeudenkäyntiaineiston.

Käsittely

Esittelijä valmistelee
asian istuntoon.

Päätetään kuulla
osapuolia.

Valituslupaa
ei myönnetä.

Esittelijä valmistelee
asian istuntoon.

Asiaan
annetaan
ratkaisu.

Valituslupaa
ei myönnetä.

Päätös
asiassa annetaan
kirjallisena.

ABC

22

Termit

Sanastossa on käytetty virallisten termien ohella myös puhekielen ilmaisuja.

A

Alistus

Tietyt henkilökohtaista vapautta rajoittavat tai sen menettämiseen johtavat päätökset alistetaan hallintotuomioistuimen tarkastettavaksi.

Alueellinen hallinto-oikeus (HAO)

Ensimmäisen oikeusasteen hallintotuomioistuin, johon voidaan valittaa hallintoviranomaisten päätöksistä.

Suomessa on yhteensä kuusi alueellista hallinto-oikeutta. Lisäksi Ahvenanmaalla on oma hallintotuomioistuimensa.

Antopäivä

Päivä, jona tuomioistuimen päätös annetaan.

Asessori

Määräaikainen koulutustarkoituksessa täytettävä tuomarin virka.

Asia

Viranomaisen tai tuomioistuimen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi tullut juttu.

Asiakirjapyyntö

Pyyntö saada viranomaisen tai tuomioistuimen asiakirjasta kopio.

Asiamies

ks. oikeudenkäyntiasiamies

Asianajaja

Ylemmän oikeustieteellisen korkeakoulututkinnon ja sen lisäksi asianajajatutkinnon suorittanut henkilö.

Asianajotoimisto

Oikeudellisia palveluita tarjoava yritys, jonka tulee asianajajalain mukaan aina olla asianajajan tai asianajajien omistama.

Asianosainen

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on oikeudenkäynnin osapuoli.

Asianosaisjulkisuus

Asianosaisella on muita laajempi oikeus saada tietoa asian käsittelyssä olleista asiakirjoista.

Asiantuntijajäsen

Laissa säädetyissä asiaryhmissä päätöksentekoon osallistuva täysivaltaisen ratkaisukokoonpanon jäsen.

Asiantuntijajäseneltä ei vaadita oikeustieteellistä loppututkintoa, mutta hänellä on kyseisestä asiaryhmästä tieteellistä tai ammatillista erityisasiantuntemusta.

Asiaryhmä

Hallintotuomioistuimen asianhallinnassa käytettävä asioiden luokittelun väline, jonka perusteella saapuvat asiat luokitellaan niiden aiheen mukaan.

D

Diaari

Asianhallintajärjestelmä, johon merkitään aikajärjestyksessä virastoon tai hallintotuomioistuimeen saapuneet asiakirjat.

Diaarinumero

Kullekin asialle tuomioistuimissa ja viranomaisissa annettava oma yksilöivä tunniste.

E

Ei tutkita

Asia jätetään tutkimatta esimerkiksi silloin, jos päätös ei ole valituskel-poinen, jos valittajalla ei ole asiassa lain mukaan valitusoikeutta tai valitus on tullut vireille myöhässä.

Ennakkopäätös

Kansallisen ylimmän tuomioistuimen antama ratkaisu, joka on tarkoitettu ohjaamaan laintulkintaa vastaavissa tilanteissa.

Ennakkoratkaisu

Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu EU-oikeuden soveltami-sesta asiassa, jonka ratkaisemiseksi kansallinen hallintotuomioistuin on pyytänyt EU-tuomioistuimelta tulkintaohjetta.

Ennakkotapaus

ks. ennakkopäätös

Erytis-tuomioistuin

Erytistuomioistuinten toimivalta on rajattu vain tiettyihin laissa määrät-tyihin asioihin.

Suomessa toimii neljä erityistuomio-istuinta: markkinaoikeus, vakuutus-oikeus, työtuomioistuin ja valtakun-nanoikeus.

Eriävä mielipide

Päätöksenteon yhteydessä asian esittelijä voi ollessaan ratkaisusta tai sen perusteluista eri mieltä jättää perustellun kirjallisen mielipiteen, joka liitetään osaksi varsinaista päätöstä.

Esittelijä

Tuomioistuimen virkamies, joka valmistelee asian esittelystä ratkaisemista varten.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa esittelijöinä toimivat esittelijäneuvokset ja oikeussihteerit sekä kansliapäällikkö.

Hallinto-oikeuksissa esittelijöinä toimivat hallinto-oikeustuomarit, hallinto-oikeuden esittelijät ja esittelevät notaarit.

Esittelijäneuvos

Korkeimman hallinto-oikeuden virkanimike ylempien palkkaluokkien esittelijöille.

vrt. oikeussihteeri

Esittely

Asian valmistellut esittelijä esittelee oikeuden istunnossa asian tosiseikat, oikeudelliset kysymykset ja oman ratkaisuehdotuksensa hallintotuomioistuimen ratkaisukokoonpanolle.

Esteellisyys

Henkilö ei voi osallistua asian käsittelyyn, jos laissa säädetyt syyt vaarantavat hänen puolueettomuutensa.

F

Finlex-ratkaisu

Finlex-palvelussa (www.finlex.fi) julkaistava oikeustapaus, joka sisältää uutta oikeuskäytäntöä.

H

Haaste- tiedoksianto

Haastemiehen antama tiedoksianto.

Haastetiedoksiantoa voidaan käyttää esimerkiksi tilanteessa, jossa päätöstä on jo yritetty antaa tiedoksi saantitodistuksen avulla siinä onnistumatta.

Hakemus

Voidaan tehdä tietyissä lain mukaan määritellyissä tilanteissa, kuten hallintoriidoissa ja lastensuojelun hakemusasioissa.

Hakemusasioissa pohjalla ei ole viranomaisen päätöstä, joten ensiasheen ratkaisun tekee hallinto-oikeus. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen hakemus voidaan tehdä myös valitusluvan saamiseksi tai ylimääräisen muutoksenhakukeinon käyttämiseksi.

Hallinto

Hallintotuomioistuimissa hallinto tarkoittaa muun muassa henkilöstö- ja taloushallinto-, kirjaamo- ja arkisto- sekä tietopalvelu- ja viestintätehtäviä.

Laajassa merkityksessä hallinnolla tarkoitetaan julkista valtaa ja sen käyttöä sekä viranomaisia.

Hallintokantelu

Hallinnon laillisuuden yleinen valvontakeino.

Kantelun voi tehdä kaikista viranomaisista ja julkista hallintotehtävää hoitavista tahoista niiden toimintaa valvovalle viranomaiselle.

Hallintolainkäyttö Hallintoasioista tehtyjen valitusten oikeuskäsittelyä tai muutoksenhakua viranomaisen tekemään hallintopäätökseen.

Hallinto-oikeuden esittelijä Ylemmän oikeustieteellisen korkeakoulututkinnon suorittanut tuomioistuimen virkamies, joka valmistelee asian esittelystä ratkaisemista varten.

Hallinto-oikeus ks. hallintotuomioistuin ja alueellinen hallinto-oikeus

Hallinto-oikeus on myös oikeudenala.

Hallinto-oikeusprosessi Hallintotuomioistuimissa asioiden käsittelemisessä ja ratkaisemisessa noudatettava menettely.

Hallinto-oikeustuomari Hallinto-oikeuden jäsen, tuomari.

Hallintopäällikkö Hallinto-oikeuden virkamies, joka johtaa hallinto-oikeuden hallinnollista työtä.

Hallinto-tuomioistuin Riippumaton tuomioistuin, joka käsittelee viranomaisten päätösten lainmukaisuutta koskevia muutoksenhakusioita.

Hallintotuomioistuimia ovat korkein hallinto-oikeus, alueelliset hallinto-oikeudet sekä erityistuomioistuimista markkinaoikeus ja vakuutus-oikeus.

Hallintovalitus Hallintoviranomaisen päätökseen kohdistuva valitus.

vrt. kunnallisvalitus ja kirkollisvalitus

Hylätä

Tuomioistuin hylkää valituksen kokonaan tai osittain, kun viranomaisen tai alemman tuomioistuimen päätös ei ole ollut esitetyillä perusteilla lainvastainen.

Istunto

Oikeuden kokous, jossa asia esitellään ja ratkaistaan.

Oikeudenkäynnin osapuolet eivät ole läsnä hallintotuomioistuinten istunnoissa, vrt. suullinen käsittely.

Itseoikaisu

Viranomainen oikaisee hallintolain nojalla itse oman virheensä sen huomattuaan.

J

Jaosto

ks. osasto

Jatkovalitus

Ylemmään oikeusasteeseen osoitettu valitus alemman oikeusasteen päätöksestä.

Julkinen kuulutus

Lain mukaan tietyissä asioissa ilmoitus päätöksen antamisesta on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella.

Kuulutus ja kuulutettava asiakirja julkaistaan viranomaisen verkkosivuilla.

Julkinen oikeusavustaja

Valtion ylläpitämässä oikeusapu-toimistossa työskentelevä lakimies, jonka toimintaa valvotaan vastaavalla tavoin kuin asianajajien toimintaa.

Oikeusaputoimistot antavat neuvoja ja apua oikeusasioissa niille, joilla ei ole varaa itse hankkia tarvitsemaansa oikeudellista apua.

Julkipano

Lain mukaan tietyissä asioissa ilmoitus päätöksen antamisesta on asetettava viranomaisen tai tuomioistuimen ilmoitustaululle nähtäväksi ennen päätöksen antamista.

Julkisuuslaki (JulkL)

Julkisuuslaki eli laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) määrittää viranomaisen asiakirjojen julkisuutta ja salassapitoa.

Asiakirja on julkinen, ellei sen salaamiseen ole laissa erikseen mainittua syytä.

Juristi

ks. lakimies

Jäsen

Tuomioistuimen ratkaisukokoonpanoon kuuluva tuomari.

KHO:n jäseniä ovat presidentti ja oikeusneuvokset. Hallinto-oikeuden jäseniä ovat ylituomari ja hallinto-oikeustuomarit. Hallintotuomioistuimissa toimii myös asiantuntijajäseniä.

Jäädä sillensä

ks. raueta

Jääviys

ks. esteellisyys

K

Kanslia/ toimisto

Hallintotuomioistuimen lainkäyttö-asioiden esivalmistelu- ja jälkitöistä ja/tai muista hallinnollisista tehtävistä vastaava yksikkö.

Kansliapäällikkö

Korkeimman hallinto-oikeuden virkamies, joka johtaa korkeimman hallinto-oikeuden hallinnollista työtä.

Katselmus

Tarvittaessa osana asian käsittelyä voidaan järjestää katselmus, jossa hallintotuomioistuimen ratkaisukoonpano käy paikan päällä tutustumassa kohteeseen.

Katselmuksessa tehdään havaintoja kiinteistöstä, maisemasta, rakennelmasta tai muusta sellaisesta kohteesta, jota ei voida tuoda tuomioistuimeen. Katselmukseen kutsutaan asianosaiset ja päätöksen tehnyt viranomainen.

Kiireellinen

Tietyt laissa määritellyt asiat tulee ratkaista hallintotuomioistuimessa kiireellisinä eli mahdollisimman pian asian vireilletulon jälkeen.

Kirjaamo

Kirjaamo vastaanottaa ja kirjaa tuomioistuimelle toimitetut asiakirjat tuomioistuimen asianhallintajärjestelmään.

Kirjallinen menettely

Asian käsittely hallintotuomioistuimessa kirjallisen aineiston perusteella.

Kirkollisvalitus

Kirkon toimielimen tekemään päätökseen kohdistuva valitus.

Kokonais- käsittelyaika

Aika, joka kuluu ensimmäiseen viranomaiseen tehdyn oikaisuvaatimuksen tai valituksen vireilletulon ajankohdasta lainvoiman saaneen ratkaisun antopäivään.

Tätä kestoaikaa käytetään mahdollisia viivästysshyvityksiä laskettaessa.

vrt. käsittelyaika

Kokonaiskäsittelyn alkamispäivä

Ajankohta, jolloin päätöksen muuttamista koskeva asia on tullut vireille ensimmäiseen viranomaiseen tai tuomioistuimeen.

Kolleginen menettely

Menettely, jossa useampi tuomari ratkaisee asian yhdessä.

Korkein hallinto- oikeus (KHO)

Ylimmän oikeusasteen hallintotuomioistuin, josta voidaan hakea muutosta hallintotuomioistuinten ja eräissä tapauksissa suoraan tiettyjen hallintoviranomaisten päätöksiin.

Kumota

Muutoksenhaun kohteena ollut päätös todetaan kokonaan tai osittain lainvastaiseksi.

Kumottu asia voidaan myös palauttaa viranomaiselle tai alemmalle tuomioistuimelle uudelleen käsiteltäväksi.

Kunnallisvalitus

Kunnan viranomaisen päätökseen kohdistuva valitus, josta on säädetty kuntalaissa.

Kunnallisvalituksessa valitusoikeus on pääsääntöisesti kunnan jäsenillä ja kaikki valitusperusteet on esitettävä valitusajan päättymiseen mennessä.

Kuuleminen

Asianosaiselle annettu mahdollisuus kertoa näkemyksensä muiden esittämistä vaatimuksista sekä oikeudenkäyntiaineistosta ennen kuin viranomainen tai tuomioistuin ratkaisee asian.

Hallinto-oikeudessa kuuleminen on yleensä kirjallista, mutta se voi tapahtua myös suullisessa käsittelyssä.

Käräjänotaari

Tuomioistuinharjoittelua eli auskultointia suorittava lakimies.

Käsittely

Hallintotuomioistuin hankkii käyttöönsä asian ratkaisemisen vaatimat selvitykset ja muun tarpeellisen aineiston.

Asian selvittämiseksi tarpeellista aineistoa ovat esimerkiksi valituksen kohteena olevan viranomaisen päätös ja päätöksen perusteena olevat asiakirjat, joiden pohjalta asia valmistellaan ratkaisua varten.

Käsittelyaika

Asian käsittelyyn sen vireilletulosta päätöksen antamiseen kulunut aika.

Hallintotuomioistuin antaa pyynnöstä arvion käsittelyajasta.

vrt. kokonaiskäsittelyaika

L

Lainkäyttöhenkilöstö

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa lainkäyttöhenkilöstöön kuuluvat oikeusneuvokset, esittelijäneuvokset ja oikeussihteerit.

Hallinto-oikeuden lainkäyttöhenkilöstöön kuuluvat hallinto-oikeustuomarit, hallinto-oikeuden esittelijät ja esittelevät notaarit.

Lainmukainen

Voimassa olevan lain sisältöä vastaava, esimerkiksi viranomaisen päätös.

Lainvastainen

Esimerkiksi viranomaisen päätös, joka on syntynyt virheellisessä menettelyssä tai on sisällöltään ristiriidassa voimassa olevan lain kanssa.

Lainvoimaisuus

Lainvoimaiseen eli lopulliseen päätökseen ei enää voi hakea muutosta säännönmukaisin muutoksenhakekeinoin eli siitä ei ole valitusta vireillä eikä siitä voi enää valittaa.

Lainvoimaisuus-todistus

Tuomioistuimelta pyydettävä maksullinen todistus siitä, että viranomaisen tai tuomioistuimen päätös on lainvoimainen.

Todistuksen antaminen edellyttää, että julkipano, muutoksenhakuosioitus ja tiedoksiannot eri vaiheissa ovat toteutuneet lain vaatimusten mukaisesti.

Lakiasiantaioimisto

Oikeudellisia palveluita tarjoava yritys, joka voi toimia ilman asianajotutkinnon suorittanutta henkilöä.

Lakimies

Yleensä ylemmän oikeustieteellisen korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, josta voidaan käyttää myös nimitystä juristi.

Lausunto

Päätöksen tehneen viranomaisen tuomioistuimen pyynnöstä antama selostus asiasta ja vastaus asianosaisen esittämiin vaatimuksiin.

Hallintotuomioistuin voi pyytää lausunnon myös muulta kuin päätöksen tehneeltä viranomaiselta tai yksityiseltä asiantuntijalta.

Lisäselvitys

Asian vireilletulon jälkeen tuomioistuimelle toimitettu lisätieto.

Lopullinen päätös

Hallinto-oikeuden päätös on lopullinen eli lainvoimainen, kun siihen ei valitusaikana ole haettu muutosta.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätökset ovat aina lopullisia.

Lupalakimies

Lakimies, joka on saanut oikeudenkäyntiavustajalautakunnalta luvan toimia oikeudenkäyntiavustajana.

Lupalakimies on puhekielinen ilmaus luvan saaneesta oikeudenkäyntiavustajasta.

Lähetemenettely

Asian selvittämisen yhteydessä asianosaisten mielipide kuullaan kirjallisesti.

M

Menetetyn määräajan palauttaminen

Ylimääräinen muutoksenhakekeino, jolla asianosainen voi hakea korkeimmalta hallinto-oikeudelta uuden määräajan, jos hän ei ole määräajassa voinut laillisen esteen tai muun erittäin painavan syyn vuoksi esimerkiksi panna vireille oikaisuvaatimusta tai hakea muutosta päätökseen.

Muutoksenhakija

Henkilö, joka hakee muutosta viranomaisen tai alemman oikeusasteen päätökseen.

Muutoksenhaku

Keino saattaa viranomaisen päätös muuttamista tai kumoamista varten käsiteltäväksi hallinto-oikeuteen ja ensiasteen hallintotuomioistuimen päätöksen kyseessä ollessa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Muutoksenhaku-ohje

Päätökseen liitetty ohjeistus mahdollisesta muutoksenhakuoikeudesta.

vrt. valitusosoitus

Muutoksenhaku-tuomioistuin

Toimivaltainen tuomioistuin, jonka tutkittavaksi viranomaisen tai alemman oikeusasteen päätös voidaan saattaa.

Muuttaa

Valituksen kohteena ollutta päätöstä muutetaan kokonaan tai osittain.

N

Normaali menettely

Asia käsitellään yleensä kirjallisessa menettelyssä. Tarvittaessa järjestetään suullinen käsittely, tarkastus tai katselmus.

Notaari

Virkanimike hallintotuomioistuimissa.

Hallinto-oikeudessa notaari voi myös valmistella asian esittelystä ratkaisemista varten tietyissä asioissa.

O

Oikaisu

Asianosainen voi vaatia viranomaista oikaisemaan eli muuttamaan viranomaisen tai alemman viranomaisen tekemän asiallisesti tai muodollisesti virheellisen päätöksen.

ks. myös itseoikaisu

Oikaisumenettely

Menettely, jossa asianosainen vaatii viranomaista oikaisemaan eli muuttamaan häntä koskevaa päätöstä.

Oikaisumenettely tulee käydä läpi ennen kuin asiasta voi tehdä valituksen tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimus

Päätöksen tehneelle viranomaiselle esitetty kirjallinen vaatimus päätöksen muuttamiseksi tai kumoamiseksi.

Oikaisuvaatimus tehdään ennen asian saattamista vireille hallinto-oikeuteen.

Oikaisu- viranomainen

Viranomainen, jolta voi hakea päätöksen oikaisua tai joka voi muuttaa tavallisesti omaa päätöstään.

Mahdollinen oikaisuviranomainen kerrotaan viranomaisen päätöksen liitteenä olevassa valitusosoituksessa.

Oikeudenkäynti- asiakirjat

Oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat, jotka on toimitettu tuomioistuimelle tai laadittu siellä oikeudenkäyntiä varten.

Tuomioistuimessa laaditut muistiinpanot, luonnokset tai keskeneräiset asiakirjat eivät ole julkisia oikeudenkäyntiasiakirjoja.

Oikeudenkäynti- asiamies

Henkilö, joka on valtuutettu edustamaan asianosaista oikeudenkäynnissä.

Asiamiehenä saa useimmiten toimia asianajaja tai muu rehellinen ja toimeen sopiva ja kykenevä täysikäinen henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

Oikeudenkäynti- avustaja

Henkilö, joka avustaa oikeudenkäyntiin henkilökohtaisesti saapunutta asianosaista.

Avustajana saa useimmiten toimia asianajaja tai muu rehellinen ja toimeen sopiva ja kykenevä täysikäinen henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

Oikeudenkäynti- kulut

Oikeudenkäynnistä osapuolelle aiheutuvat kustannukset, kuten oikeudenkäyntiasiamiehen tai -avustajan palkkiot ja korvaukset.

Oikeudenkäynti- maksu

ks. tuomioistuinmaksu

Oikeusapu

Valtion varoin annettava tuki vähävaraiselle henkilölle, joka tarvitsee asiantuntevaa apua oikeudellisessa asiassa.

Yleensä oikeusavun saajalla on oikeus avustajaan, jonka palkkio ja kulut korvataan valtion varoista kokonaan tai osittain.

Oikeushenkilö

Juridinen toimija, kuten yhtiö, osuuskunta, yhdistys, säätiö tai vastaava, joka itsenäisesti huolehtii asioistaan.

Oikeusneuvos

Korkeimman hallinto-oikeuden jäsen eli tuomari.

Oikeussihteeri

Korkeimman hallinto-oikeuden virkanimike alemman palkkaluokan esittelijälle.

Oikeustapaus

Tuomioistuimen ratkaisema asia.

Usein sellainen, joka herättää laajempaa mielenkiintoa ja saattaa sisältää uutta oikeuskäytäntöä, vrt. ennakkopäätös.

Oikeusturva

Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi yhdenvertaisesti ja asianmukaisesti toimivaltaisessa viranomaisessa tai tuomioistuimessa.

Osapuoli

Hallintotuomioistuimessa oikeudenkäynnin osapuolia ovat asianosaiset sekä valituksen kohteena olevan päätöksen tehnyt viranomainen.

Osasto

Tuomioistuimen lainkäyttö tapahtuu osastoissa tai jaostoissa, jotka ovat usein erikoistuneet tiettyjä asiaryhmiä koskevien asioiden ratkaisemiseen.

P

Palautettu

Asia palautetaan takaisin viranomaiselle tai alemmalle tuomioistuimelle, jos päätöksessä on todettu virhe tai muu syy edellyttää asian käsittelemistä uudelleen.

Perustevalitus

Ulosottokelpoisen julkisoikeudellisen saamisen perustetta koskeva valitus.

Plenum

ks. täysistunto

Prejudikaatti

ks. ennakkopäätös

Presidentti

Korkeimman hallinto-oikeuden virkamies, joka johtaa korkeimman hallinto-oikeuden työtä.

Presidentti osallistuu tuomarina lainkäyttöön muiden oikeuden jäsenten tapaan.

Prosessinedellytys

Muodolliset edellytykset, joiden täytyminen vaaditaan asian vireille saamiseksi tuomioistuimessa.

Prosessinedellytyksiä ovat esimerkiksi se, että vaatimus kohdistuu valituskelpoiseen päätökseen, vaatimus on tehty oikeaan tuomioistuimeen, asia on tullut vireille määräajan kuluessa ja valittajalla on oikeus valittaa asiassa.

Purku

Lainvoimaiseen päätökseen kohdistuva ylimääräinen muutoksenhakukeino.

Päätös voidaan purkaa, jos asianosaiselle ei ole annettu oikeutta tulla kuulluksi, asian käsittelyssä on tapahtunut menettelyvirhe, päätös perustuu väärään lain soveltamiseen tai erehdykseen, tai asiaan on tullut uutta selvitystä, jonka aikaisempi esittämättä jääminen ei johdu haki- jasta. Päätös voidaan purkaa, jos se loukkaa yksityisen oikeutta tai julkinen etu vaatii päätöksen purkamista. Päätöksen purkua haetaan korkeim- malta hallinto-oikeudesta.

Pääasiaratkaisu Muutoksenhaun kohteena olevan varsinaisen asian ratkaisu.

Päätösehdotuksen kierto Hallintotuomioistuimen esittelijän tekemä ratkaisuehdotus kiertää tuomioistuimen ratkaisukokoonpanon tuomarijäsenillä kommentointia varten.

Päätöksen tiedoksianto ks. tiedoksianto

Päätös Asian käsittelyn lopettava viranomaisen tai tuomioistuimen antama ratkaisu esitettyihin vaatimuksiin.

Päätösnumero Tuomioistuimen antama päätöksen tunnistenumero, josta näkyy päätöksen antovuosi ja numero.

R

Ratkaisu ks. päätös

Ratkaisuehdotus Esittelijän ratkaisukokoonpanolle laatima esitys siitä, miten asia tulisi ratkaista.

Ratkaisukokoonpano Asian ratkaisevat hallintotuomioistuimen jäsenet eli tuomarit ja mahdolliset asiantuntijajäsenet.

Jäsenten määrä ratkaisukokoonpanossa vaihtelee eri asioissa.

Ratkaisupakko

Tuomioistuimen velvollisuus antaa päätös, mikäli asia kuuluu sen toimivaltaan.

Ratkaisuseloste

Hallintotuomioistuimen päätöksen tiivistelmä, joka kuvaa lyhyesti asian oikeudellisen ongelman sekä siihen annetun ratkaisun.

Raueta

Asian käsittely raukeaa eli päättyy ilman ratkaisua esimerkiksi, jos valittaja peruuttaa valituksensa tai jos sen käsittely on olosuhteiden muuttumisen vuoksi tullut tarpeettomaksi.

S

Saantitodistus

Saantitodistuksen avulla todetaan postitse toimitetun päätöksen vastaanotto ja sen ajankohta.

Tietyt päätökset ja kirjeet lähetetään postitse saantitodistusta vastaan.

Salainen asianosainen

Arkaluonteisen salassa pidettäviä tietoja sisältävän asian asianosainen, jonka henkilöllisyys on salattava ulkopuolisilta.

Salassapidettävä tieto

Tieto, jonka salaamisen syy on perusteltu ja säädetty laissa.

Salassapito

ks. salassapitovelvollisuus

Salassapitovelvollisuus

Aseman tai tehtävän perusteella tai oikeudenkäynnin osapuolena saatuja salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille.

Selitys

Asianosaisen kannanotto viranomaisen antamaan lausuntoon tai osapuolen kirjelmään.

vrt. vastine

Selvittäminen viran puolesta

Hallintotuomioistuimen velvollisuus oma-aloitteisesti selvittää muutoin selvittämättä jääneitä, asian ratkaisemisen kannalta olennaisia asioita.

Selvitys

Viranomaisen ja valittajien esittämiä mielestään tarpeellisia asian ratkaisuun vaikuttavia seikkoja, joita he tuovat hallintotuomioistuimen tietoon.

Myös tuomioistuin voi hankkia asian käsittelemisen kannalta tarpeellista selvitystä.

Suullinen käsittely

Tarvittaessa osana asian käsittelyä hallintotuomioistuimessa voidaan järjestää suullinen käsittely, jossa kuullaan asianosaisia ja heidän nimeämiään todistajia, päätöksen tehnyttä viranomaista sekä asiantuntijoita.

Suullinen käsittely täydentää kirjallista oikeudenkäyntiaineistoa. Asiaa ei ratkaista suullisessa käsittelyssä.

Suullinen tiedoksianto

Oikeudenkäynnin kuluessa asiakirjan sisältö voidaan antaa asianosaiselle tiedoksi suullisesti.

Suullisesti ei kuitenkaan voida antaa tiedoksi asian käsittelyn lopettavaa päätöstä. Suullisesti tiedoksi annettu asiakirja on toimitettava asianosaiselle myös kirjallisesti.

Sähköinen asiointi

Asiointi hallinto- ja erityistuomioistuimen kanssa verkkopalvelun kautta.

Säännönmukainen muutoksenhaku

ks. valitus

T

Taltio

Hallintotuomioistuimen arkistossa pysyvästi säilytettävä päätöksen alkuperäinen allekirjoitettu kappale.

Taltionumero

ks. päätösnumero

Tarkastava jäsen

Ratkaisukokoonpanoon kuuluva tuomari, joka ennen istuntoa perehtyy erityisen tarkasti kaikkeen oikeudenkäyntiaineistoon ja esittelijän tekemään päätösehdotukseen.

Tarkastus

Paikan päällä tehtävä asian selvittäminen tietyn tosiseikan todentamiseksi.

vrt. katselmus

Tiedoksianto

Tuomioistuimen päätöksen tai muun asiakirjan saattaminen asianosaisen tietoon.

Tiedoksiantopäivä

Päivä, jona asiakirja katsotaan tiedoksiannetuksi.

Päätöksen tiedoksiantopäivän määrittäminen vaihtelee lain ja tiedoksiantotavan mukaan. Tiedoksiantopäivästä lasketaan valitusaika.

Todistaja	Suullisessa käsittelyssä todistajan vakuutuksen nojalla kuultava oikeudenkäynnin osapuolen nimeämä henkilö.
Todisteellinen tiedoksianto	Todisteellinen tiedoksianto varmistaa, että asianosainen on vastaanottanut päätöksen sekä osoittaa ajankohdan, jolloin päätös on tullut asianosaisen tietoon.
Toimituskirja	Asianosaisille toimitettava päätöskappale.
Toimivalta	Tuomioistuimen laissa säädetty kelpoisuus käsitellä ja ratkaista tietty asia.
Tuomari	Tuomarinvakuutuksen antanut tuomioistuimen jäsen.
Tuomioistuinmaksu	Maksu, joka peritään korvauksena asian käsittelystä ja suoritetuista toimenpiteistä tuomioistuimessa.
Tuomiopiiri	Tuomioistuimen maantieteellinen toiminta-alue.
Turvakielto	Hakemuksesta voidaan määrätä turvakielto, jos henkilön oma tai perheen turvallisuus on uhattuna. Tällöin henkilön tai hänen perheensä henkilö- ja yhteystietoja ei näytetä eikä luovuteta. Hakemus tehdään digi- ja väestötietovirastoon.
Täydennys	Valitukseen tai muuhun tuomioistuimelle toimitettavaan asiakirjaan jälkikäteen ennen asian ratkaisua tehty lisäys.

Täydennyspyyntö

Jos valitus on puutteellinen eikä täytä lain asettamia vaatimuksia, hallintotuomioistuin pyytää valittajaa toimittamaan pyynnössä yksilöityjä tietoja kohtuullisen määräajan kuluessa.

Täysistunto

Istunto, johon osallistuvat kaikki tuomioistuimen jäsenet eli tuomarit.

Täytäntöönpanokelpoisuus

Päätöstä voidaan yleensä noudattaa vasta sen jälkeen, kun se on lainvoimainen eli siitä ei voi enää valittaa.

Täytäntöönpanokiello

Välipäätöksellä määrätty kiello olla noudattamatta viranomaisen tai alemman oikeusasteen päätöstä ennen kuin lopullinen päätös on annettu.

Tarkoituksena on turvata tilanteen säilyminen muuttumattomana, kunnes päätöksellä on lainvoima.

V

Vaatimus

Asiakirjassa listattu yksilöity seikka, johon hallinto-oikeuden halutaan antavan ratkaisun.

Valittaja

ks. muutoksenhakija

Valitus

Keino hakea muutosta viranomaisen tai alemman tuomioistuimen päätökseen, joka ei ole tullut lainvoimaiseksi.

Valitus on tavallisin muutoksenhaku-keino hallinto-oikeudessa. Arkikielessä valituksella voidaan tarkoittaa myös asiakirjaa, jolla valitus on tehty.

Valitusaika Määräaika, jonka kuluessa valitus on tehtävä.

Valituskelpoinen päätös Viranomaisen lopullinen päätös, jossa asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta.

Asian valmisteluun tai täytäntöönpanoon liittyvät päätökset eivät ole valituskelpoisia.

Valituskielto Päätöksessä oleva tieto siitä, että päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskielto perustuu aina lakiin.

Valituskirja ks. valituskirjelmä

Valituskirjelmä Asiakirja, jolla haetaan valittamalla muutosta viranomaisen tai alemman tuomioistuimen ratkaisuun.

Valituslupa Valitusluvalla haetaan muutosta hallinto-oikeuden päätökseen korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Valituslupa-asia ratkaistaan oikeuden istunnossa.

Valitusoikeus Oikeus valittaa eli hakea muutosta viranomaisen päätökseen.

Valitusoikeus on yleensä vain sillä, johon valituksenalainen päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Poikkeuksellisesti kunnallisasioissa voivat valittaa kuntalaiset ja kiinteistöjä kunnassa omistavat.

Valitusosoitus

Viranomaisen tai tuomioistuimen valituskelpoiseen päätökseen liitettävä ohje siitä, miten päätökseen voi hakea muutosta.

Valtakirja

Asiakirja, joka valtuuttaa henkilön toimimaan asiassa varsinaisen asianosaisen puolesta.

Valtion vahingoksi

Oikeusapulain nojalla valtion varoista maksetut kustannukset jäävät valtion maksettaviksi, kun asianosaiselle on myönnetty oikeusapu ilman omavastuuta.

Vastaanotto- todistus

Postin kautta lähetetyn päätöksen mukana oleva todistus, joka on lähetettävä takaisin päätöksen lähittäneelle tuomioistuimelle.

Vastaanottotodistus osoittaa tiedoksiantopäivän.

Vastapuoli

Valittajan kanssa asiassa vastakkaisella kannalla oleva oikeudenkäynnin osapuoli.

Vastaselitys

Muutoksenhakijalta pyydettyä kirjallinen vastaus viranomaisen antamaan lausuntoon.

Vastine

ks. vastaselitys

Viitehenkilö

Asiaan liittyvä muu henkilö tai taho kuin osapuoli, esimerkiksi valittajan puoliso tai lapsi.

Viivästyshyvitys Tuomioistuimelta erikseen haettava korvaus asian ratkaisun viivästyessä kohtuuttomasti.

Virallisperiaate ks. selvittäminen viran puolesta

Viranomainen Virasto tai laitos, joka hoitaa julkista hallintotehtävää.

Viranomaisen päätös Viraston tai laitoksen toimielimen jossakin asiassa tekemä päätös.

Viranomaisen päätösnumero Viranomaisen päätöksen yksilöivä numero, jonka avulla päätös voidaan tunnistaa.

Vireilletulo Valituksen tai muun laissa määritellyn asian saapuminen hallinto-tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Vireilletulo-asiakirja Muutoksenhakijan tekemä asiakirja, josta ilmenee alemman viranomaisen tai tuomioistuimen päätös, johon haetaan muutosta.

Vireilletulopäivä Päivä, jolle asia on kirjattu hallinto-tuomioistuimeen vireilletulleeksi.

Vireilläolo Asia on tuomioistuimen käsiteltävänä ennen päätöstä.

Vireilläoloaika

Aika, jonka edelleen käsittelyssä kesken oleva asia on ollut vireillä tuomioistuimessa.

Vuosikirjapäätös

Korkeimman hallinto-oikeuden julkaistu päätös, jolla on merkitystä lain soveltamiselle muissa samanlaisissa tapauksissa tai jolla on muutoin yleistä merkitystä.

Väliaikais määräys

Yleensä hakemusasioissa tehtävä, väliaikaisesti voimassa oleva päätös.

Välipäätös

Muun kuin valituksen kohteena olevan pääasian käsittelyn lopettava ratkaisu.

Välipäätöksellä kielletään esimerkiksi muutoksenhaun kohteena olevan viranomaisen päätöksen täytäntöönpano, kunnes asia on ratkaistu. Välipäätöksellä päätetään myös suullisen käsittelyn tai katselmuksen järjestämisestä.

Välitoimet

ks. lähetemenettely

Y

Yleistiedoksianto

Tiedoksianto, jota käytetään, kun sen vastaanottajan olinpaikasta ei ole tietoa tai tiedoksiantoa ei ole saatu muulla tavoin toimitettua.

Yleistiedoksiannossa asiakirja pidetään määrätyn ajan vastaanottajan nähtävillä viranomaisessa ja siitä ilmoitetaan viranomaisen verkkosivuilla.

Ylimääräinen muutoksenhaku

Lainvoimaista päätöstä koskeva muutoksenhaku korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Ylimääräisiä muutoksenhakukeinoja ovat menetetyn määräajan palauttaminen ja purku.

Ylituomari

Hallinto-oikeuksien, vakuutusoiden ja markkinaoikeuden työtä johtaa ylituomari.

Ylituomari osallistuu tuomarina lainkäyttöön muiden oikeuden jäsenten tapaan.

Ä

Äänestys

Jos päätöksen tekemiseen osallistuvat jäsenet eivät ole ratkaisusta yksimielisiä, siitä on äänestettävä.

Äänestyksessä voittaa kanta, jota jäsenten enemmistö on kannattanut. Äänen mennessä tasan puheenjohtajan ääni pääsääntöisesti ratkaisee.

Äänestyslausunto

Eri mieltä ratkaisusta tai sen perusteluista oleva ratkaisukokoonpanon jäsen voi jättää perustellun kirjallisen mielipiteensä, joka liitetään osaksi varsinaista päätöstä.

SINULLA ON OIKEUS.

“

**Tämän sanaston avulla pyritään
valottamaan, miksi meillä on
hallintotuomioistuimia, mikä niiden
tehtävä on, ja miksi on tärkeää, että
viranomaisen tekemästä päätöksestä voi
valittaa.**